

การศึกษา

และการเรียนรู้ตลอดชีวิต

แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

ห้องสมุดสาขาวิชาชีวเวช

201020861

ชนันภรณ์ อารีกุล

คำนำ

“การศึกษาคือความเจริญงอกงาม” ทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม การศึกษาจึงเป็นความจำเป็นต่อชีวิตของมนุษย์ ท่ามกลางกระแสความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อวิถีดำรงชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกัน “การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต” ยังมีบทบาทและความจำเป็นมากขึ้นด้วย เพราะเป็นการศึกษาที่บูรณาการทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยไว้ด้วยกันอย่างกลมกลืน และเป็นการศึกษาที่มุ่งพัฒนาศักยภาพและคุณภาพชีวิตของมนุษย์อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ช่วยให้ผู้คนสามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีความสุขและปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมและสภาพการณ์ที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของสังคมโลกได้

หนังสือ การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต : แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญ ได้รวบรวมและเรียบเรียงเนื้อหาสาระที่สำคัญของการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตไว้อย่างครอบคลุม ในประเด็นต่าง ๆ ประกอบด้วย บทนำ ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต หลักการ นโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของต่างประเทศ การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย การศึกษาทางเลือก แนวคิดสำคัญที่ส่งเสริมการศึกษาตลอดชีวิต ได้แก่ เครือข่ายการเรียนรู้ องค์กรแห่งการเรียนรู้ และสังคมแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนสาระเกี่ยวกับการจัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่และการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ซึ่งจะเป็นประโยชน์ในการศึกษาเรียนรู้อย่างยิ่งเพราะสอดคล้องกับการเป็นสังคมผู้สูงอายุของไทยในปัจจุบัน

ประโยชน์และคุณความดีอันเกิดจากหนังสือเล่มนี้ ขอมอบแด่คุณครูอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทและถ่ายทอดวิชาความรู้ให้แก่ผู้เขียน และขอขอบคุณผู้แต่ง ผู้เขียนหนังสือ ตำรา และเอกสารทางวิชาการทุกท่านที่ปรากฏนามในบรรณานุกรม เนื้อหาสาระความรู้ของทุกท่านได้ถูกนำมารวบรวมและเรียบเรียงไว้ในหนังสือเล่มนี้และก่อให้เกิดประโยชน์แก่การศึกษาของประเทศอย่างสูงยิ่ง

สารบัญ

หน้า

สารบัญ

สารบัญตาราง

สารบัญแผนภาพ

บทนำ

1

บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

7

1.1 ความหมาย ลักษณะและองค์ประกอบของการศึกษาตลอดชีวิต

8

1.2 ความเป็นมาของการศึกษาตลอดชีวิต

13

1.3 ความจำเป็นและความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิต

17

สรุปท้ายบท

19

รายการอ้างอิงประจำบท

20

บทที่ 2 หลักการ นโยบาย และแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

23

2.1 หลักการของการศึกษาตลอดชีวิต

23

2.2 กฎหมายและนโยบายเกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิต

25

2.3 แนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย

31

สรุปท้ายบท

36

รายการอ้างอิงประจำบท

37

บทที่ 3 การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของต่างประเทศ

39

3.1 ประเทศสหรัฐอเมริกา

39

3.2 ประเทศแคนาดา

42

3.3 ประเทศสหราชอาณาจักร

44

3.4 ประเทศไอร์แลนด์

45

3.5 ประเทศออสเตรเลีย

48

3.6 ประเทศญี่ปุ่น

49

3.7 ประเทศเกาหลีใต้

52

สรุปท้ายบท

56

รายการอ้างอิงประจำบท

57

บทที่ 4 การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	59
4.1 ความหมายและลักษณะของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	59
4.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	63
4.3 การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย	66
4.4 แหล่งการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	69
สรุปท้ายบท	73
รายการอ้างอิงประจำบท	74
บทที่ 5 การศึกษาทางเลือก	77
5.1 ความหมายของการศึกษาทางเลือก	77
5.2 ความสำคัญของการศึกษาทางเลือก	78
5.3 ความเป็นมาของการศึกษาทางเลือก	80
5.4 ลักษณะของการศึกษาทางเลือก	81
5.5 แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางเลือก	85
5.6 การจัดการศึกษาทางเลือกในประเทศไทย	90
สรุปท้ายบท	93
รายการอ้างอิงประจำบท	95
บทที่ 6 เครือข่ายการเรียนรู้	97
6.1 ความเป็นมาและความสำคัญของเครือข่ายการเรียนรู้	97
6.2 ความหมายของเครือข่ายการเรียนรู้	99
6.3 ประเภทของเครือข่ายการเรียนรู้	100
6.4 ลักษณะของเครือข่ายการเรียนรู้	103
6.5 กระบวนการและวิธีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้	105
6.6 แนวทางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้	108
สรุปท้ายบท	110
รายการอ้างอิงประจำบท	112
บทที่ 7 องค์กรแห่งการเรียนรู้	113
7.1 ความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้	113
7.2 องค์ประกอบขององค์กรแห่งการเรียนรู้	115
7.3 แนวทางการพัฒนาองค์กรสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้	122

	หน้า
สรุปท้ายบท	127
รายการอ้างอิงประจำบท	128
บทที่ 8 สังคมแห่งการเรียนรู้	131
8.1 ความหมายของสังคมแห่งการเรียนรู้	131
8.2 ลักษณะของสังคมแห่งการเรียนรู้	134
8.3 องค์ประกอบของสังคมแห่งการเรียนรู้	138
8.4 การพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้	144
สรุปท้ายบท	147
รายการอ้างอิงประจำบท	148
บทที่ 9 การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่	151
9.1 ลักษณะและพัฒนาการทางการเรียนรู้ของผู้ใหญ่	151
9.2 แนวคิดและหลักการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่	157
9.3 หลักการพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่	162
9.4 กระบวนการในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่	167
สรุปท้ายบท	171
รายการอ้างอิงประจำบท	173
บทที่ 10 การส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ	175
10.1 สถานการณ์และแนวโน้มเกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศไทย	175
10.2 กฎหมายและนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทย	178
10.3 การจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุของประเทศไทย	186
10.4 การจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในต่างประเทศ	188
สรุปท้ายบท	194
รายการอ้างอิงประจำบท	196
บรรณานุกรม	197
ภาคผนวก	207
ดัชนี	219
ประวัติผู้เขียน	221

สารบัญตาราง

	หน้า
ตารางที่ 4.1 การเปรียบเทียบการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	63
ตารางที่ 5.1 การเปรียบเทียบลักษณะของการศึกษาทางเลือกและสถานศึกษาแบบแผนเดิม	82
ตารางที่ 5.2 การเปรียบเทียบการเรียนการสอนในการศึกษาทางเลือกกับการศึกษากระแสหลัก	83
ตารางที่ 8.1 การเปรียบเทียบลักษณะความแตกต่างระหว่างชุมชนทั่วไปกับสังคมแห่งการเรียนรู้	136
ตารางที่ 9.1 ความแตกต่างระหว่างผู้ใหญ่และเด็กตามทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่	152
ตารางที่ 9.2 การเปรียบเทียบเชิงวิเคราะห์ประเภทของโปรแกรม	165

สารบัญแผนภาพ

	หน้า
แผนภาพที่ 2.1 ความสัมพันธ์ของการศึกษาตลอดชีวิตและการศึกษา 3 รูปแบบ	32
แผนภาพที่ 4.1 ความสัมพันธ์ของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย	64
แผนภาพที่ 10.1 จำนวนประชากรวัยต่าง ๆ ระหว่าง พ.ศ. 2548-2578	177

สำหรับเพื่อการศึกษาระดับปริญญาตรีและปริญญาโท

มนุษยชาติกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงขนานใหญ่อย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อนในหลาย ๆ อย่าง เช่น การเกิดขึ้นของนวัตกรรมใหม่ที่เปลี่ยนรูปแบบ วิธีการ รวมถึงพฤติกรรมของคนในสังคมไปอย่างฉับพลัน (digital disruption) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (climate change) ที่เกิดขึ้นกับโลกของเรา และการระบาดของโรคระบาดใหญ่ (pandemic) เช่น โรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) เป็นต้น แม้โลกจะสูญเสียประชากรจำนวนมากจากโรคระบาด แต่ด้วยความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทางการแพทย์ อาจทำให้เด็กที่เกิดในศตวรรษที่ 21 นี้ มีอายุยืนยาวจนได้เป็นพลเมืองของโลกในศตวรรษที่ 22 ก็เป็นไปได้ มนุษย์เราจะรับมือต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในทุกวันนี้ได้อย่างไร คำตอบของความท้าทายนี้คือ การศึกษา และการเรียนรู้ เพราะสองสิ่งนี้เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกับชีวิตมนุษย์และจะอยู่คู่ขนานไปกับชีวิตของมนุษย์ ตั้งแต่เกิดจนตาย

การเรียนรู้ เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมหรือทัศนคติโดยผ่านกระบวนการที่หลากหลาย เช่น จากประสบการณ์ที่เรามีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อม หรือจากการได้รับความรู้ การเรียนรู้อาจจะเป็นไปได้ ทั้งแง่บวกและแง่ลบ เช่น การเรียนรู้เพื่อพัฒนาทักษะความสามารถในการทำงานเป็นการเรียนรู้แง่บวก แต่การเรียนรู้วิธีการเอาเปรียบผู้อื่นเป็นการเรียนรู้ในทางลบ เป็นต้น **การศึกษา** คือการสร้างคนให้มีความรู้ ความสามารถมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นมีลักษณะนิสัยจิตใจที่ดีงาม มีความพร้อมที่จะต่อสู้เพื่อตนเองและสังคม มีความพร้อมที่จะประกอบการทำงานอาชีพได้ การศึกษาช่วยให้คนเจริญงอกงาม ทั้งทางปัญญา จิตใจ ร่างกาย และสังคม จึงสรุปได้ว่า **การศึกษาจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้ในทางที่เหมาะสมและดีแก่บุคคลได้** การศึกษาจึงเป็นความจำเป็นของชีวิตอีกประการหนึ่ง ซึ่งเป็นปัจจัยที่จะช่วยแก้ปัญหากทุก ๆ ด้านของชีวิต และเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดของชีวิตในโลกที่มีกระแสความเปลี่ยนแปลงทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี อย่างรวดเร็ว และส่งผลกระทบต่อวิถีดำรงชีวิตต้องเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นเดียวกับการศึกษายังมี บทบาทและความจำเป็นมากขึ้นด้วย

การศึกษากับชีวิต

การศึกษากับชีวิตเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันตั้งแต่มนุษย์คนหนึ่งเกิดจนกระทั่งสิ้นอายุขัย ไม่สามารถ แยกจากกันโดยเด็ดขาดและสิ้นเชิง การศึกษาเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่ได้รับมาจากการถ่ายทอดจากบุคคล หรือจากสื่อใด ๆ ไปสู่บุคคล เพื่อให้ได้รับความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ซึ่งความรู้เหล่านี้สามารถนำไป

ใช้ประโยชน์ในการพัฒนาให้มนุษย์เติบโตทั้งทางด้านสมอง สติปัญญาควบคู่ไปกับคุณธรรมจริยธรรม และสามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข

การศึกษาในปัจจุบันมีกระบวนการถ่ายทอดความรู้ที่หลากหลายมากขึ้น มีการจัดทำและนำเครื่องมือต่าง ๆ ที่ทันสมัยมาใช้ในการถ่ายทอดให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเข้าใจได้ง่ายขึ้น สำหรับประเทศไทยมีการตรากฎหมายการศึกษาขึ้นคือ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 เพื่อเป็นหลักในการจัดการศึกษาของประเทศและมีการแบ่งการศึกษาของไทยเป็น 3 รูปแบบ ดังต่อไปนี้

1. การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาตามหลักสูตรที่มีการกำหนดองค์ความรู้ วิธีการศึกษา ระยะเวลา และจุดมุ่งหมายที่แน่นอน อีกทั้งมีการวัดผลและประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตามวัตถุประสงค์ได้อย่างเต็มที่

2. การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นขององค์ความรู้ วิธีการศึกษา ระยะเวลา รูปแบบวิธีจัดการศึกษาและระยะเวลา ตลอดจนการวัดผลประเมินผลเพื่อให้ผู้เรียนกลุ่มที่มีความจำเป็นและไม่สามารถไปเรียนตามระบบการศึกษาในระบบได้ รัฐบาลจึงได้จัดการศึกษานอกระบบโดยมีจัดตั้งศูนย์การเรียนรู้ชุมชนและศูนย์การเรียนรู้นอกระบบขึ้น เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกแก่ผู้ที่ไม่สามารถศึกษาในระบบได้ ส่วนหลักสูตรและเนื้อหาที่มีการปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องและเหมาะสมกับความต้องการและสภาพปัญหาของผู้เรียน

3. การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่กำหนดให้ผู้เรียนสามารถศึกษาเล่าเรียนได้ด้วยตนเอง ตามความพร้อม ความสนใจ โอกาสและศักยภาพของแต่ละบุคคล โดยสื่อในการศึกษานั้นจะไม่กำหนดอยู่ที่สื่อการเรียนรู้หรือตัวบุคคลอย่างเดียว แต่ยังสามารถศึกษาหาความรู้ได้จากทั้งประสบการณ์ สังคม สิ่งแวดล้อม และแหล่งการเรียนรู้อื่น ๆ

การศึกษาทั้ง 3 รูปแบบข้างต้น ล้วนส่งผลให้บุคคลทุกคนเกิดความรู้ และสามารถนำความรู้นั้น ๆ มาใช้พัฒนาตนเองให้มีความสามารถในการประกอบอาชีพและสามารถดำเนินชีวิตในสังคมได้ นอกจากนี้ การศึกษายังช่วยขัดเกลาให้คนมีจิตสำนึกและคุณธรรม เป็นผู้เจริญทางปัญญาและจิตใจ ซึ่งนอกจากจะเป็นการพัฒนาตนเองแล้ว ยังส่งผลต่อสังคมและประเทศชาติให้เจริญรุ่งเรืองและก้าวหน้าทัดเทียมอารยประเทศได้ด้วย ความสำคัญของการศึกษาที่มีต่อชีวิต สามารถสรุปได้ดังนี้

- ช่วยขัดเกลาให้ผู้ได้รับการศึกษามีจิตใจอันดีงาม มีจิตสำนึกและคุณธรรม
- ช่วยให้ผู้ได้รับการศึกษามีคุณภาพชีวิตที่ดีและใช้ความรู้ที่ได้รับไปดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข สามารถประกอบอาชีพที่เลี้ยงดูตนเองและครอบครัวได้
- ผู้ที่ได้รับการศึกษาที่ดีสามารถช่วยเกื้อหนุนประเทศชาติให้สามารถดำรงอยู่สืบไปอย่างมั่นคง รู้จักรักและหวงแหนในประเทศชาติของตน ประเทศชาติที่มีการศึกษาดีจะทำให้พลเมืองมีศักยภาพ ส่งผลให้การพัฒนาประเทศก้าวล้ำตามไปด้วย

กล่าวโดยรวมได้ว่า การศึกษาที่มีเป้าหมายเพื่อการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งกาย ใจ สติปัญญานั้น สิ่งสำคัญอยู่ที่การจัดกระบวนการเรียนรู้พัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มศักยภาพที่มีอยู่ตามธรรมชาติ

ของแต่ละคน ที่มีความหลากหลายทำให้เกิดการเรียนรู้ที่มีความสุข เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต และสามารถนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาชีวิต ชุมชน และสังคมได้อย่างเหมาะสม

การศึกษากับการเรียนรู้

การศึกษา (education) เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นควบคู่กับการเรียนรู้เสมอ การเรียนรู้จะทำให้มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้และเป็นผู้รับการฝึกอบรมให้พัฒนาขึ้นได้อย่างต่อเนื่อง มนุษย์สามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเพื่อมีชีวิตอยู่รอดส่วนหนึ่ง และเรียนรู้ได้โดยกระบวนการศึกษาอบรมอีกส่วนหนึ่ง เป้าหมายที่สำคัญของการศึกษาคือ การเปลี่ยนผู้เรียนจากผู้ไม่รู้สู่การเป็นผู้รู้ และเห็นได้จากการมีวิธีคิด จิตสำนึกที่เปลี่ยนแปลงไปจากเมื่อตอนที่ยังไม่รู้และเกิดพฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม

การเรียนรู้ (learning) คือ กระบวนการของประสบการณ์ที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างค่อนข้างถาวร การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมนี้ไม่ได้มาจากภาวะชั่วคราว วุฒิภาวะ หรือสัญชาตญาณ แต่เป็นผลจากการฝึกฝนเมื่อได้รับการเสริมแรง การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่ทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงไปจากเดิม ซึ่งเป็นผลมาจากการฝึกฝนและการได้รับประสบการณ์ การเรียนรู้เป็นกระบวนการที่บุคคลได้พยายามปรับพฤติกรรมของตน เพื่อเข้ากับสภาพแวดล้อมตามสถานการณ์ต่าง ๆ จนสามารถบรรลุถึงเป้าหมายตามที่แต่ละบุคคลได้ตั้งไว้ได้

เมื่อบุคคลเกิดการเรียนรู้ก็จะเกิดการเปลี่ยนแปลงได้ด้านใดด้านหนึ่งหรือ 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความรู้ ความเข้าใจ และความคิด (cognitive domain) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีความรู้ความเข้าใจในสาระความรู้หรือสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ มากขึ้น การเปลี่ยนแปลงนี้เป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสมองเป็นหลัก
2. การเปลี่ยนแปลงทางด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทศนคติ ค่านิยม (affective domain) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้เรียนรู้สิ่งใหม่และทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้สึกลงทางด้านจิตใจ ความเชื่อ ค่านิยม ทศนคติ หรือความสนใจ
3. การเปลี่ยนแปลงทางด้านความชำนาญ (psychomotor domain) เกิดขึ้นเมื่อบุคคลได้เกิดการเรียนรู้ทั้งในด้านความคิด ความเข้าใจ และเกิดความรู้สึกลงด้านจิตใจ ค่านิยม ความสนใจ และได้้นำเอาสิ่งที่ได้เรียนรู้ทั้งสองด้านนำไปสู่การปฏิบัติ จึงทำให้เกิดความชำนาญมากขึ้น

กล่าวได้ว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากประสบการณ์ โดยพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงไปนั้นอาจเปลี่ยนแปลงไปในทางดีหรือทางไม่ดีก็ได้ แต่การศึกษานั้นเป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่เป็นไปในทางที่ดีและสังคมยอมรับเท่านั้น สังคมในปัจจุบันเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ (learning society) ซึ่งหมายถึง การที่บุคคลจะดำรงตนอยู่ในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเช่นปัจจุบันได้อย่างมีความสุข บุคคลจำเป็นต้องศึกษาหาความรู้ให้ทันสมัยอยู่เสมอ วิทยาการที่ก้าวหน้าเป็นปัจจัยเกื้อกูลการดำเนินชีวิต สมาชิกของสังคมที่ใฝ่ความก้าวหน้าจำเป็นต้องอาศัยการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เทคโนโลยี

สมัยใหม่กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่จะเกื้อกูลกิจกรรมการศึกษาตลอดชีวิต เพราะยุคนี้เป็นยุคของการผสมผสานระหว่างสังคมแห่งการเรียนรู้และสังคมแห่งเทคโนโลยีควบคู่กันไป นอกจากนี้ สถาบันทางสังคมซึ่งนอกเหนือจากสถานศึกษาก็มีบทบาทอย่างสำคัญในการให้การศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ แก่เยาวชนและผู้ใหญ่ ทูทางสังคมตลอดจนสถาบันทางสังคมต่าง ๆ เช่น บ้าน วัด หน่วยงานของรัฐและเอกชนหลายประเภท รวมทั้งสถาบันสื่อมวลชน ได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการพัฒนาคุณภาพของประชากรมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างพลเมืองที่มีศักยภาพในการพัฒนาประเทศ และมีความเป็นพลเมืองทั้งในระดับภูมิภาคและระดับโลก

การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต : แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญ

หนังสือ “การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต : แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญ” เล่มนี้ นำเสนอแนวคิด หลักการและสาระสำคัญเกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต โดยเนื้อหาสังเขปในแต่ละบทมีดังต่อไปนี้

บทที่ 1 ความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต ผู้เขียนนำเสนอความหมาย ลักษณะและองค์ประกอบของการศึกษาตลอดชีวิต และได้เรียบเรียงความเป็นมาของการศึกษาตลอดชีวิตทั้งในต่างประเทศและของประเทศไทย เพื่อให้ผู้อ่านได้เข้าใจในความเป็นมาของแนวคิดนี้ นอกจากนี้ยังนำเสนอความจำเป็นและความสำคัญของการศึกษาตลอดชีวิตที่มีต่อมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์หรือในศตวรรษที่ 21 นี้ด้วย

บทที่ 2 หลักการ นโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิต ผู้เขียนนำเสนอหลักการของการศึกษาตลอดชีวิตเพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจแนวคิดพื้นฐานหรือหลักการเบื้องต้นของการศึกษาตลอดชีวิต และเพื่อให้เห็นภาพของการสนับสนุนแนวคิดการศึกษาตลอดชีวิต จึงได้รวบรวมเอากฎหมายและนโยบายที่เกี่ยวกับการศึกษาตลอดชีวิตมานำเสนอ และนำเสนอแนวทางการจัดการศึกษาตลอดชีวิตของประเทศไทย เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาตลอดชีวิตได้จริงในเชิงปฏิบัติ

บทที่ 3 การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของต่างประเทศ ผู้เขียนได้รวบรวมเนื้อหาเกี่ยวกับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของประเทศไทยต่าง ๆ ในหลายทวีปมานำเสนอ เพื่อให้เห็นถึงความหลากหลายของแนวคิดนี้ในบริบทที่แตกต่างกัน โดยในทวีปอเมริกาเหนือ ได้แก่ ประเทศสหรัฐอเมริกาและประเทศแคนาดา ทวีปยุโรป ได้แก่ ประเทศสหราชอาณาจักรและประเทศไอร์แลนด์ ทวีปออสเตรเลียคือประเทศออสเตรเลีย และในทวีปเอเชีย ได้แก่ ประเทศญี่ปุ่น และประเทศเกาหลีใต้ ตัวอย่างกรณีศึกษาที่รวบรวมมานี้เป็นประเทศที่มีการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตมานาน จึงน่าจะเป็นกรณีตัวอย่างที่ดี (best practice) ให้แก่ผู้อ่านได้

บทที่ 4 การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย เป็นรูปแบบหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิตตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาของประเทศไทยกำหนดไว้ ผู้เขียนนำเสนอความหมายและลักษณะของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการศึกษานอกระบบ

และการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้เห็นความเชื่อมโยงกันของการศึกษาแบบองค์รวม และนำเสนอการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทางการศึกษานอกระบบโรงเรียนและการศึกษาตามอัธยาศัย ตลอดจนแหล่งการเรียนรู้ของการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยเพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในประเด็นดังกล่าว และสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในการจัดการศึกษาตลอดชีวิต

บทที่ 5 การศึกษาทางเลือก เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาอีกรูปแบบหนึ่ง ที่เน้นตัวผู้เรียนเป็นสำคัญมากเป็นพิเศษ โดยให้ความสำคัญกับอายุ เพศ เชื้อชาติ ศาสนา ค่านิยม ความเชื่อ ความถนัด ความพร้อม และความสนใจ รวมทั้งสิ่งแวดล้อม ชุมชน บริบท ภูมิปัญญา องค์กรความรู้และศิลปวัฒนธรรม ในท้องถิ่นที่ผู้เรียนอาศัยอยู่ด้วย ผู้เรียนจึงมีโอกาสรียนตามศักยภาพของตนเองอย่างแท้จริง ถือเป็นแนวทางสำคัญแนวทางหนึ่งของการศึกษาตลอดชีวิต เพื่อให้เกิดความเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาทางเลือกมากยิ่งขึ้น ในบทนี้นำเสนอความหมายของการศึกษาทางเลือก ความสำคัญของการศึกษาทางเลือก ความเป็นมาของการศึกษาทางเลือก ลักษณะของการศึกษาทางเลือก แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาทางเลือก และการจัดการศึกษาทางเลือกในประเทศไทย เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจเกี่ยวกับการศึกษาทางเลือกชัดเจนยิ่งขึ้น

บทที่ 6 เครือข่ายการเรียนรู้ ในบทนี้ผู้เขียนนำเสนอความเป็นมาและความสำคัญของเครือข่ายการเรียนรู้ ความหมาย ประเภทและลักษณะของเครือข่ายการเรียนรู้ กระบวนการและวิธีการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาเครือข่ายการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจภาพของความสัมพันธ์เชื่อมโยงกันทั้งในลักษณะเอกัตบุคคล องค์กรและชุมชน ที่รวมกันเป็นเครือข่ายเพื่อให้สมาชิกในเครือข่ายเกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันตลอดชีวิต

บทที่ 7 องค์กรแห่งการเรียนรู้ ในบทนี้ผู้เขียนนำเสนอความหมายขององค์กรแห่งการเรียนรู้ องค์กรประกอบขององค์กรแห่งการเรียนรู้ ตลอดจนแนวทางการพัฒนาองค์กรสู่การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจสาระเกี่ยวกับองค์กรแห่งการเรียนรู้ว่าเป็นองค์กรที่มีการพัฒนาบุคลากรให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ด้วยการสร้างความรู้ร่วมกันจากประสบการณ์การทำงาน สร้างบรรยากาศในองค์กรให้เกิดความใฝ่เรียนรู้และสนับสนุนให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีการแลกเปลี่ยนความรู้และถ่ายโอนความรู้ร่วมกัน และสามารถจัดสรรความรู้ไปใช้ในงานต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดขององค์กรได้

บทที่ 8 สังคมแห่งการเรียนรู้ ผู้เขียนได้รวบรวมและเรียงเรียงเนื้อหาเกี่ยวกับความหมายของสังคมแห่งการเรียนรู้ ลักษณะของสังคมแห่งการเรียนรู้ องค์กรประกอบของสังคมแห่งการเรียนรู้ และการพัฒนาสังคมแห่งการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความเข้าใจในการเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทั้งหน่วยงาน/ชุมชน/สังคม ที่ดำเนินการเรื่องใดเรื่องหนึ่งหรือหลายเรื่องพร้อมกัน เพื่อให้สมาชิกได้เรียนรู้ มีนิสัยรักการเรียนรู้ มีการถ่ายทอดและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกันทั้งภายในและภายนอกกลุ่มสมาชิก มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ มีแหล่งการเรียนรู้และสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ และเกิดเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างแท้จริง

สามารถยืมและติดตามหนังสือใหม่ได้ที่ ระบบห้องสมุดอัตโนมัติ Walai Autolib

<http://lib.rmutp.ac.th/catalog/BibItem.aspx?BibID=b00105537>

การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิต แนวคิด หลักการ และสาระสำคัญ /
ชัยนรินทร์ อารีกุล.

Author	ชัยนรินทร์ อารีกุล
Published	กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์ฟ้าปกกรณมหาวิทยาลัย, 2563
Edition	พิมพ์ครั้งที่ 1
Detail	[12], 220 หน้า : ภาพประกอบ ; 26 ซม
Subject	การศึกษาต่อเนื่อง(+) การศึกษาผู้ใหญ่(+)
ISBN	9789740339724
ประเภทแหล่งที่มา	 Book

" สำหรับเพื่อการศึกษาศึกษาและอ้างอิงเท่านั้น "

บทที่ 9 การจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ ในบทนี้ผู้เขียนนำเสนอลักษณะและพัฒนาการทางการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ แนวคิดและหลักการจัดการเรียนรู้สำหรับผู้ใหญ่ หลักการพื้นฐานของการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ และกระบวนการในการพัฒนาโปรแกรมการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อให้ผู้อ่านเกิดความรู้ความเข้าใจในการจัดการเรียนรู้เพื่อคนในวัยผู้ใหญ่ได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการของผู้ใหญ่แต่ละบุคคลได้อย่างแท้จริง ทั้งนี้ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ของผู้ใหญ่มีสิ่งที่จะต้องคำนึงถึงหลายประการด้วย เช่น ประสบการณ์เดิมของผู้ใหญ่ ความรู้หรือการศึกษาพื้นฐานเดิมของผู้ใหญ่ ตลอดจนสภาพสังคมแวดล้อม และสภาพเศรษฐกิจของผู้ใหญ่ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้จัดการศึกษาสำหรับผู้ใหญ่ ต้องศึกษาแนวคิดนี้ให้เข้าใจอย่างถ่องแท้เสียก่อน

บทที่ 10 การส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุ ผู้เขียนได้รวบรวมและเรียบเรียงเอกสาร ที่เกี่ยวกับสถานการณ์และแนวโน้มเกี่ยวกับผู้สูงอายุของประเทศไทย กฎหมายและนโยบายส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุของประเทศไทย การจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุของประเทศไทย และการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุในต่างประเทศ เพื่อให้ผู้อ่านเข้าใจสภาพการเป็นสังคมผู้สูงอายุ และในปัจจุบันอัตราจำนวนผู้สูงอายุยังคงเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ผู้สูงอายุจึงจัดเป็นกลุ่มประชากรที่มีอิทธิพล ต่อการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคมและวัฒนธรรมเป็นอย่างมาก การศึกษาเกี่ยวกับแนวคิดของการจัดการเรียนรู้ของผู้สูงอายุและการส่งเสริมการเรียนรู้สำหรับผู้สูงอายุจึงมีความจำเป็นมาก เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้สอดคล้องกับบริบทและพัฒนาสังคมไทยได้

ความสัมพันธ์ระหว่างชีวิต การศึกษาและการเรียนรู้เป็นสิ่งที่แยกออกจากกันไม่ได้ อาจกล่าวได้ว่าชีวิตต้องเรียนรู้ และต้องศึกษากันตั้งแต่ชีวิตหนึ่งกำเนิดขึ้นจนตราบถึงลมหายใจสุดท้ายของมนุษย์ การศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตจึงมีความสำคัญและมีความจำเป็น เพราะเป็นกระบวนการเพื่อการพัฒนาตั้งแต่ระดับปัจเจกบุคคล ครอบคลุมถึงการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมือง และสิ่งแวดล้อม ทั้งในระดับประเทศชาติ ระดับภูมิภาค และตลอดจนระดับโลกก็ได้